

Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право
УДК 349.414

Потапенко Сергій Анатолійович

*доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»,
доцент кафедри цивільного, господарського та трудового права
Академія праці, соціальних відносин і туризму;
адвокат*

Potapenko Serhii

*PhD in Law, Associate Professor of the
Department of Civil, Economic and Labor Law
Academy of Labour, Social Relations and Tourism;
Lawyer*

ORCID: 0000-0003-3447-5971

**НОВЕЛИ ВИРІШЕННЯ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ АДМІНІСТРАТИВНО-
ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ
SHORT STORIES OF DECISION SEPARATE QUESTIONS OF
ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL DEVICE OF UKRAINE**

***Анотація.** В статті проаналізований новий порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України, а також окремих засад функціонування територіальних одиниць України, який буде запроваджений на початку 2024 року. Наголошено на тому, що новий порядок не передбачає внесення змін до Конституції України, він лише забезпечить осучаснення правового регулювання окремих питань адміністративно-територіального устрою України, певною мірою, з врахуванням українських реалій уведеного воєнного стану. Розглянуті нові процедури утворення (ліквідації) адміністративно-територіальних одиниць, порядок їх найменування (перейменування), встановлення (зміни)*

їхніх меж, визначення та зміни адміністративних центрів районів, віднесення населених пунктів до іншої категорії, включення поселень до населених пунктів. Констатовано, що новим порядком визначені критерії класифікації населених пунктів, уведений правовий режим «поселення». Обґрунтовано, що планування та забудова нових населених пунктів повинні здійснюватися шляхом розроблення генеральних планів населених пунктів. Наголошено, що закріплення за сільськими, селищними радами повноважень щодо встановлення (зміни) меж сіл, селищ прискорить у часі процедуру фіксації їх меж та усуне певні бюрократичні перешкоди. Розглянуто, що новим порядком уніфікований перелік документів, які необхідно подавати до компетентних органів для вирішення питань адміністративно-територіального устрою України. На основі проведеного аналізу сформульовані пропозиції щодо удосконалення нормативно-правових актів, які регулюють порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України.

Ключові слова: адміністративно-територіальна одиниця, встановлення (зміна) меж адміністративно-територіальної одиниці, адміністративний центр, населений пункт, поселення.

Summary. *The article analyzes the new procedure for solving certain issues of the administrative-territorial system of Ukraine, as well as certain principles of the functioning of territorial units of Ukraine, which will be implemented at the beginning of 2024. It was emphasized that the new order does not provide for the introduction of changes to the Constitution of Ukraine, it will only ensure the modernization of legal regulation of certain issues of the administrative and territorial system of Ukraine, to a certain extent, taking into account the Ukrainian realities of the introduced martial law. New procedures for the formation (liquidation) of administrative-territorial units, the procedure for naming (renaming) them, establishing (changing) their borders, determining*

and changing the administrative centers of districts, assigning settlements to another category, including settlements in settlements were considered. It was established that the new order defined criteria for the classification of settlements, introduced the legal regime of «settlement». It is justified that the planning and development of new settlements should be carried out by developing general plans of settlements. It was emphasized that the establishment of village and settlement councils' powers to establish (change) the boundaries of villages and settlements will speed up the procedure for fixing their boundaries and eliminate certain bureaucratic obstacles. It was considered that the new order unified the list of documents that must be submitted to the competent authorities to resolve issues of the administrative-territorial system of Ukraine. On the basis of the conducted analysis, proposals were formulated regarding the improvement of normative and legal acts that regulate the procedure for solving issues of the administrative and territorial system of Ukraine.

Key words: *administrative-territorial unit, establishment (change) of boundaries of administrative-territorial unit, administrative center, settlement, residential area.*

Постановка проблеми. Затверджена у 2014 році Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (далі – Концепція), визначила основні напрями, механізми і строки формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні з метою становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад (далі – ТГ), а також надання високоякісних та доступних публічних послуг [1]. У контексті реформи децентралізації влади в Україні 12.06.2020 року Кабінетом Міністрів України (далі КМУ або уряд) по всій країні визначені адміністративні центри та затверджені території

1469 ТГ площею 553 818,0 км², у складі 27833 населених пунктів [2], які стали основою для нового районування, проведеного Верховною Радою України (далі – ВРУ) 19.07.2020 року, шляхом утворення 136 нових укрупнених районів у складі територій сільських, селищних, міських ТГ [3]. Надалі, 25.10.2020 року на новій територіальній основі пройшли чергові місцеві вибори.

Разом з тим, реформування чинної системи адміністративно-територіального устрою України з врахуванням Європейського досвіду досі триває. Спроби вирішення цього питання ВРУ шляхом розгляду проектів Законів України: «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» № 2217а від 01.07.2015 року (відкликаний Президентом України 29.08.2019 року) [4], «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» № 2598 від 13.12.2019 року (відкликаний Президентом України 17.01.2020 року) [5], «Про засади адміністративно-територіального устрою України» № 2804 від 24.01.2020 року (відкликаний урядом 04.03.2020 року) [6] та «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України» № 4664 від 28.01.2021 року (переданий на повторне перше читання 16.02.2022 року) не дали позитивних результатів [7]. В сучасних умовах порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України визначений Конституцією України [8], Земельним кодексом України (далі – ЗК України) [9] та іншими нормативно-правовими актами, в тому числі колишньої Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – УРСР).

Уведений з 24.02.2022 року в нашій країні воєнний стан внаслідок повномасштабної збройної агресії Росії проти України обумовив нові виклики у проведенні реформи територіальної організації влади в Україні. В умовах війни проміжним етапом реформування адміністративно-територіального устрою України став прийнятий ВРУ Закон України «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального

устрою України» від 28.07.2023 р. № 3285-IX (далі – Закон № 3285-IX), який (крім п. 7 Розділу III «Прикінцеві та перехідні положення») набере чинності з 26.01.2024 року [10]. До речі, проект Закону України № 8263 від 05.12.2022 року спочатку мав назву: «Про дерадянізацію порядку вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України», але за результатами доопрацювання до другого читання отримав нову назву [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань реформування системи адміністративно-територіального устрою України присвячена велика кількість наукових праць фахівців різних галузей права, а саме І. Кресіної, А. Коваленка, К. Вітмана, О. Скрипнюка, Є. Перегуди, О. Стойко, О. Кучабського, В.А. Явіра [12], Р. Габуня [13], А. Гетьмана [14], Я. Верменич, О. Андрощука [15] та інших. Питання встановлення (зміни) меж населених пунктів та інших адміністративно-територіальних одиниць були предметом дослідження таких науковців, як А. Мартин [16], А. Ріпенко [17], А. Третяк, В. Третяк, Р. Третяк [18] та інших. Таким чином, питання осучаснення законодавчого забезпечення засад адміністративно-територіального устрою України є актуальним. Але, новели дерадянізованого порядку вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України, який буде запроваджений з 26.01.2024 року, ще не став предметом активних теоретико-правових досліджень. Дана публікація є однією із небагатьох робіт на дану проблематику у вітчизняній юридичній літературі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз нового порядку вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України, виявлення в ньому колізій та прогалин у праві, а також формулювання пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення його положень.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабний збройний напад Росії проти України призвів до великої кількості загиблих та поранених

серед цивільного населення та військових, під тимчасовою окупацією опинилися Автономна Республіка Крим, частини Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей України, а на інших частинах території нашої країни тривають бойові дії. В результаті вторгнення «руський мир» стер з землі цілі села, селища та міста України, а на їхньому місці залишилися лише руїни, а деякі з них вже не відбудовуватимуть. Повністю зруйновані такі міста як Маріуполь, Рубіжне, Сєверодонецьк, Лиман, Щастя, Соледар, Попасна, Мар'янка, Вугледар, Волноваха, Бахмут і Лисичанськ Донецької області; на 80 % зруйнований Ізюм у Харківській області, на 40 % – Херсон, на 70% – Ірпінь і на 30 – Буча у Київській області та інші населені пункти [19]. Це обумовлює потребу не лише у відбудові окремих будинків, а й у комплексній забудові нових населених пунктів та розробленні містобудівної документації, у зв'язку з чим на порядок денний постало нагальне питання планування та забудови нових населених пунктів у повоєнний період для відродження постраждалих територій. Крім проблем фінансово-економічного розрахунку для забезпечення планування та забудови нових населених пунктів і пошуку джерел їх фінансування, війна в Україні також активізувала проблеми містобудівної сфери, зокрема пов'язані із правовим регулюванням планування нових населених пунктів. Наведене обумовлює потребу формування в Україні нової системи стратегічного управління розвитком держави, її регіонів і ТГ з урахуванням актуальних потреб воєнного часу [20].

Вочевидь, що збройна агресія Росії проти України поставила нові виклики та загрози в усіх сферах суспільного життя. Зокрема, з'явилися прифронтові ТГ, які постійно перебувають під обстрілом ворожої артилерії та ракетних атак, збільшилась кількість тимчасово окупованих територій, зростає кількість зруйнованих населених пунктів, розташованих на лініях зіткнення збройного конфлікту, що обумовлює необхідність їх відбудови.

Утім введений воєнний стан не може бути причиною відмови від запланованої загальної стратегії реформування територіальної організації влади в Україні, змінюється лише тактика проведення цієї реформи. Зокрема, до запровадження передбаченого Концепцією [1] трьохрівневого адміністративно-територіального устрою України (базовий – у складі громад; районний – у складі районів; регіональний – Автономна Республіка Крим, області, міста Київ і Севастополь) шляхом внесення змін до ст.ст. 132, 133 Конституції України [8] та прийняття Закону України, який визначить правові засади адміністративно-територіального устрою в Україні, 28.07.2023 року ВРУ прийнятий проміжний Закон № 3285-IX [10], ключові новели якого полягають у наступному.

1. Утворення (ліквідація) адміністративно-територіальних одиниць, встановлення (зміна) їхніх меж, визначення та зміна адміністративних центрів районів, віднесення населених пунктів до іншої категорії, включення поселень до населених пунктів. Порядок утворення (ліквідації) району та району у місті, фіксація їх меж та визначення адміністративного центру району ст.ст. 3, 4, 9 Закону № 3285-IX [10] залишений без змін.

З дня набрання чинності Закону № 3285-IX [10] категорії міст республіканського, обласного та районного значення втрачають чинність. Також, наведеним законодавчим актом не передбачений, а відтак ліквідується, статус «селище міського типу» (яких станом на 01.07.2023 року в Україні нараховується 881 [21]), а також окрім міста (загальна чисельність жителів якого становить не менш як 10 тисяч), селища (не менш як 5 тисяч жителів) та села (менше як 5 тисяч жителів), закріплений правовий режим «поселення», як компактного місця проживання людей за межами населеного пункту, яке не має сталого складу населення, не віднесено до категорії населеного пункту та яке може бути основою для утворення нових населених пунктів [10, ст. 1]. На практиці ми маємо такі поселення на території садових товариств, а наразі актуальним є

унормування в правовому полі поселень в «мобільних» забудовах для внутрішньо переміщених осіб, що постраждали від російської агресії. Тож, дана новела Закону № 3285-IX [10] є вчасною та позитивною.

Також даним законодавчим актом встановлена можливість віднесення:

1) селищ, сіл до категорії міст (згідно постанови ВРУ за поданням КМУ на підставі звернення сільської, селищної, міської ради, в межах території ТГ якої розташоване відповідне селище, село) [10, ст. 10];

2) сіл до категорії селищ (згідно постанови КМУ на підставі подання сільської, селищної, міської ради, в межах території ТГ якої розташоване відповідне село) [10, ст. 11];

3) міст до категорії селищ, сіл (згідно постанови ВРУ за поданням КМУ на підставі звернення сільської, селищної, міської ради, в межах території ТГ якої розташоване відповідне місто) [10, ст. 12].

Правовий режим «поселення» передбачає можливість його включення:

1) до складу міста (здійснюється ВРУ за поданням уряду шляхом затвердження проекту землеустрою щодо встановлення (зміни) меж міста у порядку, визначеному законодавством;

2) до складу селища, села (здійснюється сільською, селищною, міською радою, в межах території ТГ якої розташоване відповідне селище, село, шляхом затвердження проекту землеустрою щодо встановлення (зміни) меж селища, села; а якщо таке включення поселення призводить до зміни меж території ТГ, то воно здійснюється КМУ на підставі подання сільської, селищної, міської ради, в межах території ТГ якої розташоване відповідне поселення) [10, ст. 8].

Повноваження щодо утворення або ліквідації населеного пункту від ВРУ передаються уряду, який їх здійснює на підставі подання сільської, селищної, міської ради, в межах території ТГ якої розташований

відповідний населений пункт (поселення). При цьому рішення КМУ про утворення населеного пункту набирає чинності одночасно з набранням чинності рішенням ВРУ про найменування відповідного нового населеного пункту [10, ст. 5], чим знімається раніше наявна суперечність між часом найменування населеного пункту та датою його фактичного планування і забудови.

Законом № 3285-IX встановлено, що до подання сільської, селищної, міської ради про утворення населеного пункту додаються:

«1) техніко-економічне обґрунтування доцільності утворення населеного пункту, склад та зміст якого визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування;

2) пропозиція щодо назви населеного пункту та обґрунтування запропонованої назви з посиланням на історичні, географічні, соціально-економічні, природні, екологічні, етнічні, культурні умови місцевості;

3) відомості про чисельність жителів відповідного поселення;

4) карта-схема місцевості із зазначенням місця розташування відповідного поселення» [10, ст. 5].

Але в цьому контексті слід звернути увагу на те, що чинне законодавство, як і Закон № 3285-IX [10], не містить положень про вид містобудівної документації, на підставі якої може плануватися забудова нового населеного пункту. Адже в ст. 17 Закону України «Про регулювання містобудівної документації» [22], в Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації, затвердженого постановою КМУ від 01.09.2021 № 926 (далі – Порядок № 926) [23] та Державних будівельних нормах України (далі – ДБН) Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» [24] передбачено лише розроблення генеральних планів щодо реконструкції вже наявних населених пунктів, а не нових населених пунктів як приміром, це було прямо визначено в п. 1.1.

ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень» (втратили чинність з 23.04.2018) [25].

Завданням генерального плану населеного пункту повинно стати визначення планувальної структури нового населеного пункту на розрахунковий період, а також вирішення питання про можливість його подальшого розвитку в цілому та його окремих компонентів. Проектування нових населених пунктів слід здійснювати з врахуванням ієрархії мережі центральних міст та зон їх впливу, тобто параметри системи розселення [26, с. 83].

Частиною 7 ст. 5 Закону № 3285-ІХ встановлено, що населений пункт може бути ліквідований КМУ за поданням сільської, селищної, міської ради, в межах території ТГ якої розташований відповідний населений пункт, або подання Ради міністрів Автономної Республіки Крим, відповідної обласної державної адміністрації з врахуванням історичних, географічних, соціально-економічних, природних, екологічних, етнічних, культурних умов місцевості; ефективності та якості управління територією, демографічної ситуації, транспортної доступності та комунікації; наслідків стихійних лих, техногенних аварій та воєнних дій, у разі:

1) відсутності в ньому зареєстрованих (задекларованих) місць проживання (перебування) фізичних осіб, за умови що з моменту зняття з реєстрації місця проживання (виключення інформації про задеклароване місце проживання) останньої фізичної особи минуло не менше 3-х років;

2) включення всієї території населеного пункту до складу іншого населеного пункту (інших населених пунктів) [10, ст. 5].

Водночас, дані положення не в повній мірі враховують українські реалії, кількість загиблих, тимчасово переміщених осіб, стан зруйнованих населених пунктів та територій ТГ. Вочевидь, що повністю знищені внаслідок воєнних дій з боку Росії населені пункти вже не підлягають відновленню або включенню до складу іншого населеного пункту, це

деградовані території, які потребують розмінування та проведення на них комплексних заходів природоохоронного характеру, а можливо, також і ліквідації, і це є неминучим. Тож, вважаємо, що слушним видається потреба більш чіткого визначення в Законі № 3285-IX [10] процедури ліквідації населеного пункту та змісту відповідного подання сільської, селищної, міської ради про ліквідацію населеного пункту. Крім того, ст.ст. 3, 4, 5 цього Закону не містять положень про передачу або включення території ліквідованого району, району у місті, населеного пункту (або їх частин) до інших адміністративно-територіальних одиниць (крім випадків ліквідації населеного пункту у зв'язку із включенням всієї його території до складу іншого населеного пункту) [10]. Тож положення Закону № 3285-IX [10] в цій частині потребують удосконалення.

Законом № 3285-IX [10] також передбачено передачу повноважень щодо встановлення (зміни) меж села та селища від районних рад до відповідних сільських та селищних рад, а в умовах воєнного стану також до військових адміністрацій [27]. Дані положення є позитивними, оскільки вони прискорять у часі процедуру фіксації меж селищ та сіл, усунуть певні бюрократичні перешкоди тощо. Також даним законом уніфікований перелік документів, які необхідно додавати до проекту рішення компетентного органу державної влади або органу місцевого самоврядування про встановлення (зміну) меж адміністративно-територіальних одиниць, а саме: 1) обґрунтування доцільності встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальної одиниці; 2) відомості про проект землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальної одиниці; 3) карта-схема встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальної одиниці; 4) інші документи (відомості), передбачені законодавством.

2. *Порядок найменування (перейменування) адміністративно-територіальних одиниць.* Закон № 3285 не змінює положень чинного законодавства, яке регулює порядок найменування (перейменування)

районів, міст, районів у місті, селищ, сіл, а лише певною мірою їх деталізує [10]. Утім, ст.ст. 14 і 15 цього Закону не містять положень про необхідність внесення відомостей про найменування (перейменування) адміністративно-територіальних одиниць до Кодифікатору адміністративно-територіальних одиниць та територій ТГ.

3. *Громадське обговорення при прийнятті окремих рішень з питань адміністративно-територіального устрою.* Статтею 16 Закону № 3285-IX встановлені випадки при яких проведення громадського обговорення при вирішенні окремих питань адміністративно-територіального устрою України є обов'язковим (але даний перелік не є вичерпним), а також строки його проведення [10].

4. *Прикінцеві та перехідні положення.* При розробленні проекту нормативно-правового акту мають враховуватися правила нормотворчої техніки, щодо ув'язування та забезпечення логічної несуперечності між нормативно-правовими актами, що видаються з чинними нормативно-правовими актами. У цьому зв'язку констатуємо, що оперативні норми Закону № 3285-IX [10] передбачають внесення змін та /або доповнень лише до незначної кількості законодавчих актів з метою приведення їх у відповідність із цим Законом.

Закон № 3285-IX [10], нарешті, визнав таким, що з 26.01.2024 року, втратить чинність Указ Президії Верховної Ради УРСР від 12.03.1981 р. № 1654-X «Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР» [28], який містить застарілі нормативні положення, що суперечать Конституції та законам України.

Хоча в Законі № 3285-IX [10] досить часто застосовується правова конструкція «територія ТГ», в межах якої розташований населений пункт або поселення (ст.ст. 5-13), але разом з тим не врахована реальна кількість встановлених меж територій ТГ в Україні, відомості про які внесені у Державний земельний кадастр. Виходячи з позицій правового позитивізму

законодавцем ігнорується факт виконання територіями ТГ функцій базової адміністративно-територіальної одиниці до запровадження нової системи адміністративно-територіального устрою України, у зв'язку з чим Закон № 3285-IX [10] не містить положень про порядок утворення, розформування об'єднаних ТГ, їх найменування (перейменування), визначення їх адміністративного центру, встановлення їх меж тощо. Оскільки, території сільських, селищних, міських ТГ є основою нового районування в Україні, то норми про їх правовий режим нарешті повинні отримати «прописку» у відповідних законодавчих актах, які регулюють порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою в нашій країні. Крім того, поза увагою законодавця залишено положення про те, що просторовою основою діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування також є межі адміністративно-територіальних одиниць, які не можуть бути змінені при встановленні меж території ТГ [29, ст. 46-1].

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. З проведеного аналізу Закону № 3285-IX слідує, що предметом його правового регулювання є окремі питання адміністративно-територіального устрою України. Тож положення інших нормативно-правових актів, які визначають процедури вирішення питань адміністративно-територіального устрою, які не змінені або скасовані Законом № 3285-IX застосовуються на загальних підставах.

З вищенаведених підстав та міркувань, з метою удосконалення вирішення питань адміністративно-територіального устрою України нами сформульовані пропозиції щодо внесення змін до наступних нормативно-правових актів, а саме:

- доповнити ст. 17 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», пп. 17, 26 Порядку № 926 положеннями про те, що генеральний план населеного пункту також призначений для планування та забудови нових населених пунктів та що підставою для прийняття рішення щодо

розроблення генерального плану населеного пункту є потреба у плануванні та забудові нового населеного пункту [30];

- доповнити ч. 7 ст. 5 Закону № 3285-ІХ новим абзацом, яким передбачити можливість ліквідації населеного пункту також в результаті його руйнування внаслідок військових дій або надзвичайних ситуацій;

- доповнити ч. 3 ст. 5 Закону № 3285-ІХ новим абзацом, яким деталізувати процедуру ліквідації населеного пункту та визначити зміст відповідного подання сільської, селищної, міської ради про ліквідацію населеного пункту;

- доповнити ст.ст. 3, 4, 5 Закону № 3285-ІХ положеннями про передачу або включення території ліквідованого району, району у місті, населеного пункту (або їх частин) до інших адміністративно-територіальних одиниць (крім випадків ліквідації населеного пункту у зв'язку із включенням всієї його території до складу іншого населеного пункту);

- доповнити Закон № 3285-ІХ новими статтями, які уніфікують порядок утворення, розформування об'єднаних ТГ, їх найменування (перейменування), визначення їх адміністративного центру, встановлення їх меж, які наразі розпоршені по різних нормативно-правових актах;

- доповнити ст.ст. 14 і 15 Закону № 3285-ІХ положеннями про необхідність внесення відомостей про найменування (перейменування) адміністративно-територіальних одиниць до Кодифікатору адміністративно-територіальних одиниць та територій ТГ;

- доповнити ДБН Б.2.2-12:2019 положеннями про те, що нові населені пункти також можуть створюватися у разі їх руйнування внаслідок проведення воєнних дій та пов'язаного з цим відселення населення.

Література

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
2. Територіальні громади. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada> (дата звернення: 28.11.2023).
3. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 р. № 807-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 33. Ст. 235. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
4. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону України від 01.07.2015 р. № 2217а. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812 (дата звернення: 28.11.2023).
5. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону України від 13.12.2019 р. № 2598. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644 (дата звернення: 28.11.2023).
6. Про засади адміністративно-територіального устрою України: Проект Закону України від 24.01.2020 р. № 2804. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67986 (дата звернення: 28.11.2023).

7. Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України: Проект Закону України від 28.01.2021 р. № 4664. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал* URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70936 (дата звернення: 28.11.2023).
8. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 28.11.2023).
9. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 28.11.2023).
10. Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України: Закон України від 28.07.2023 р. № 3285-IX. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3285-20#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
11. Про дерадянізацію порядку вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України: Проект Закону України від 05.12.2020 р. № 8263. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40976> (дата звернення: 28.11.2023).
12. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: політико-правові проблеми: Монографія. І.О. Кресіна, А.А. Коваленко, К.М. Вітман, О.В. Скрипнюк, Є.В. Перегуда, О.М. Стойко, О.Г. Кучабський, В.А. Явір. За ред. І.О. Кресіної. К.: Логос, 2009. 480 с.

13. Губань Р.В. Становлення та розвиток адміністративно-територіального устрою України в ХХ – на початку ХХІ століття (історико-правове дослідження): дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Р.В. Губань. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Київ, 2018. 601 с.
14. Гетьман А.Б. Принципи адміністративно-територіального устрою України. *Університетські наукові записки*. 2008. № 3. С. 49-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2008_3_12 (дата звернення: 28.11.2023).
15. Верменич Я.В., Андрощук О.В. Зміни адміністративно-територіального устрою України ХХ – ХХІ ст. Відп. ред. Г.В. Боряк. НАН України. Київ: Інститут історії України, 2014. 182 с.
16. Мартин А.Г. Встановлення меж адміністративно-територіальних утворень: проблеми та напрями їх вирішення. *Землевпорядний вісник*. 2012. № 4. С. 17–23.
17. Ріпенко А. І. Деякі проблемні питання правового забезпечення зміни меж міст в Україні. *Земельне право України: теорія і практика*. 2010. № 7. С. 8–16.
18. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Р.А. Землевпорядне проектування: розроблення проектів землеустрою щодо встановлення (відновлення) та зміни меж населених пунктів. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 180 с.
19. Туди прийшов «руський мир»: які міста України були повністю або частково зруйновані під час війни. *Слово і Діло: аналітичний портал*. 03.02.2023. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/02/03/infografika/suspilstvo/tudy-pryjshov-ruskyj-myр-yaki-mista-ukrayiny-buly-povnistyu-abo-chastkovo-zrujnovani-vijny> (дата звернення: 28.11.2023).
20. Борщевський В.В., Василиця О.Б., Матвеев Є.Е. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне

- планування та механізми розвитку. *Держава та регіони*. 2022. № 2 (76). С. 30-35.
21. В Україні ліквідували селища міського типу: що ще передбачає новий закон про населені пункти. *delo.ua*. 29.07.2023. URL: <https://delo.ua/politics/v-ukrayini-likvidovali-selishha-miskogo-tipu-shho-shhe-peredbacaie-novii-zakon-pro-naseleni-punkti-421795/> (дата звернення: 28.11.2023).
22. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. Ст. 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
23. Порядок розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.2021 р. № 926. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2021-%D0%BF#top> (дата звернення: 28.11.2023).
24. Планування та забудова територій ДБН Б.2.2-12:2019: Наказ Мінрегіонбуду України від 26.04.2019 р. № 104. *Інформаційний бюлетень*. 2019. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf> (дата звернення: 28.11.2023).
25. ДБН 360-92** «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень, затверджених наказом Державного комітету України у справах містобудування і архітектури від 17.04.1992 № 44. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2018/08/DBN-360-92.pdf> (дата звернення: 28.11.2023).
26. Білоконь Ю.М. Регіональне планування (теорія і практика). За ред. І.О. Фоміна. К.: Логос, 2003. С. 246.

27. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. №389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
28. Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР: Указ Президії Верховної Ради УРСР від 12.03.1981 р. № 1654-X. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1654-10> (дата звернення: 28.11.2023).
29. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> (дата звернення: 28.11.2023).
30. Потапенко С.А. Правове регулювання планування нових населених пунктів на території України у повоєнний період. *Економіка та право*. 2023. № 1. С. 62-70.

References

1. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 r. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Terytorialni hromady. Detsentralizatsiia. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada> (data zvernennia: 28.11.2023).
3. Pro utvorennia ta likvidatsiiu raioniv: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 17.07.2020 r. № 807-IKh. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2020. № 33. St. 235. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> [in Ukrainian].

4. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo detsentralizatsii vlady): Proekt Zakonu Ukrainy vid 01.07.2015 r. № 2217a. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812 [in Ukrainian].
5. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo detsentralizatsii vlady): Proekt Zakonu Ukrainy vid 13.12.2019 r. № 2598. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644 [in Ukrainian].
6. Pro zasady administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy: Proekt Zakonu Ukrainy vid 24.01.2020 r. № 2804. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67986 [in Ukrainian].
7. Pro poriadok vyrishennia pytan administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy: Proekt Zakonu Ukrainy vid 28.01.2021 r. № 4664. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70936 [in Ukrainian].
8. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
9. Zemelnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 25.10.2001 r. № 2768-III. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2002. № 3-4. St. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> [in Ukrainian].
10. Pro poriadok vyrishennia okremykh pytan administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.07.2023 r. № 3285-IKh. Verkhovna

- Rada Ukrainy: ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3285-20#Text> [in Ukrainian].
11. Pro deradianizatsiiu poriadku vyrishennia okremykh pytan administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy: Proekt Zakonu Ukrainy vid 05.12.2020 r. № 8263. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40976> [in Ukrainian].
 12. Administratyvno-terytorialna reforma v Ukraini: polityko-pravovi problemy: Monohrafiia. I.O. Kresina, A.A. Kovalenko, K.M. Vitman, O.V. Skrypniuk, Ye.V. Perekuda, O.M. Stoiko, O.H. Kuchabskyi, V.A. Yavir. Za red. I.O. Kresinoi. K.: Lohos, 2009. 480 s. [in Ukrainian].
 13. Huban R.V. Stanovlennia ta rozvytok administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy v KhKh – na pochatku KhKhI stolittia (istoryko-pravove doslidzhennia): dys. ... dokt. yuryd. nauk: 12.00.01. R.V. Huban. Lviv. nats. un-t im. I. Franka. Kyiv, 2018. 601 s. [in Ukrainian].
 14. Hetman A.B. Pryntsypy administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy. Universytetski naukovi zapysky. 2008. № 3. S. 49-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2008_3_12 [in Ukrainian].
 15. Vermenych Ya.V., Androshchuk O.V. Zminy administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy KhKh – KhKhI st. Vidp. red. H.V. Boriak. NAN Ukrainy. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy, 2014. 182 s. [in Ukrainian].
 16. Martyn A.H. Vstanovlennia mezh administratyvno-terytorialnykh utvoren: problemy ta napriamy yikh vyrishennia. Zemlevporiadnyi visnyk. 2012. № 4. S. 17–23. [in Ukrainian].
 17. Ripenko A. I. Deiaki problemni pytannia pravovoho zabezpechennia zminy mezh mist v Ukraini. Zemelne pravo Ukrainy: teoriia i praktyka. 2010. № 7. S. 8–16. [in Ukrainian].
 18. Tretiak A.M., Tretiak V.M., Tretiak R.A. Zemlevporiadne proektuvannia: rozroblennia proektiv zemleustroiu shchodo vstanovlennia (vidnovlennia) ta

- zminy mezh naselenykh punktiv. Navch. posib. Kherson: OLDI-PLIuS, 2017. 180 s. [in Ukrainian].
19. Tudy pryishov «ruskyi myr»: yaki mista Ukrainy byly povnistiu abo chastkovo zruinovani pid chas viiny. Slovo i Dilo: analitychnyi portal. 03.02.2023. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/02/03/infografika/suspilstvo/tudy-pryshov-ruskyj-myr-yaki-mista-ukrayiny-buly-povnistyu-abo-chastkovo-zruinovani-vijny> [in Ukrainian].
 20. Borshchevskiy V.V., Vasylytsia O.B., Matvieiev Ye.E. Publichne upravlinnia v umovakh voiennoho stanu: instytutsiini transformatsii, stratehichne planuvannia ta mekhanizmy rozvytku. Derzhava ta rehiony. 2022. № 2 (76). S. 30-35. [in Ukrainian].
 21. V Ukraini likviduvaly selyshcha miskoho typu: shcho shche peredbachaie novyi zakon pro naseleni punkty. delo.ua. 29.07.2023. URL: <https://delo.ua/politics/v-ukrayini-likviduvali-selishha-miskogo-tipu-shho-shhe-peredbacaje-novii-zakon-pro-naseleni-punkti-421795/> [in Ukrainian].
 22. Pro rehuliuвання mistobudivnoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 17.02.2011 r. № 3038-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2011. № 34. St. 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> [in Ukrainian].
 23. Poriadok rozroblennia, onovlennia, vnesennia zmin ta zatverdzhennia mistobudivnoi dokumentatsii: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.09.2021 r. № 926. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2021-%D0%BF#top> [in Ukrainian].
 24. Planuvannia ta zabudova terytorii DBN B.2.2-12:2019: Nakaz Minrehionbudu Ukrainy vid 26.04.2019 r. № 104. Informatsiinyi biuleten. 2019. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf> [in Ukrainian].

25. DBN 360-92** «Mistobuduvannia. Planuvannia i zabudova miskykh i silskykh poselen, zatverdzhenykh nakazom Derzhavnoho komitetom Ukrainy u spravakh mistobuduvannia i arkhitektury vid 17.04.1992 № 44. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2018/08/DBN-360-92.pdf> [in Ukrainian].
26. Bilokon Yu.M. Rehionalne planuvannia (teoriia i praktyka). Za red. I.O. Fomina. K.: Lohos, 2003. S. 246. [in Ukrainian].
27. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 r. №389-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2015. № 28. St. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].
28. Pro poriadok vyrishennia pytan administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainskoi RSR: Ukaz Prezydii Verkhovnoi Rady URSR vid 12.03.1981 r. № 1654-Kh. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1654-10> [in Ukrainian].
29. Pro zemleustrii: Zakon Ukrainy vid 22.05.2003 r. № 858-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2003. № 36. St. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text> [in Ukrainian].
30. Potapenko S.A. Pravove rehuliuвання planuvannia novykh naselenykh punktiv na terytorii Ukrainy u povoiennyi period. *Ekonomika ta pravo*. 2023. № 1. S. 62-70. [in Ukrainian].